

Přehled judikatury sociálně pojišťovací (zák. 221-24 ve znění zák. 184-28) za rok 1931. *)

I. Rozsah pojistné povinnosti.

A. Poměr služební a pracovní.

(¹) Na právní povaze služebního poměru zaměstnanec k zaměstnavateli nemění nic okolnost, že jest s hlediska mravního pokládán vzhledem k dlouholetému zaměstnání v rodině zaměstnavatele jakoby za člena rodiny. Také poukaz na to, že zaměstnanec, poněvadž je churav, nemá ani normální pracovní výkonnosti a že nemůže zastávat práci, jež by jinak osoba, jsoucí v pracovním poměru, musila zastávat, je pro otázku vzniku služební (pracovní) smlouvy, resp. služebního (pracovního) poměru právně bezvýznamný, neboť pojmovým znakem jeho není, aby osoba zaměstnančova byla schopna fyzicky vykonávat všechny práce, jež zpravidla ve stejném nebo podobném služebním poměru koná osoba jiná, normálně zdravá, a aby zaměstnavatel byl s to, aby využil pracovní schopnosti zaměstnancovy vždy stejně. (Nss z 15. VI. 1931, č. 7885/31. Svěpomoc, 1931, č. 134.)

(²) Zamyšlená adopce zaměstnance nevylučuje jej z pojistné povinnosti, a to ani podle zákona č. 268/19 (zák. čl. XIX-1907), ani podle zákona č. 221/24, ježto zákony ty takového vylučovacího důvodu neznají. Není pak ani předpisu, jež by bránil založení nebo trvání poměru služebního mezi osvoboděním a osvoboděním. Rozhodným jest podle obou citovaných norem jedině, zda v konkrétním případě jsou či nejsou dány objektivní znaky poměru služebního (pracovního). (Nss z 15. V. 1931, č. 7452/31. Svěpomoc, 1931, č. 133.)

(³) Pracovní poměr na zkoušku nebrání vzniku pojistné povinnosti, pro něž je zcela lhostejno, byla-li osoba, o kterou jde, přijata jen na zkoušku nebo v milosrdenství, neboť okolnosti ty za důvod vylučující vznik smlouveného poměru pracovního zákonem uznány nejsou. (Nss z 15. IX. 1931, č. 13.422/31. Věst. Ú. S. P., příl. A, 1931, č. 86.)

(⁴) Skladač uhlí, který byl najat k vykládání uhlí a dal se k dispozici podle příkazů, uzavírá s firmou poměr služební a nikoliv smlouvu o dílo. Na věci nic nemění, že provedením práce — složením uhlí z vagonů — byl smluvní poměr ukončen. Rovněž je nerozhodno, že byl placen za výsledek své činnosti (akordem). Podléhá tedy pojistné povinnosti. (Nss 1. X. 1931, č. 32.077/28. Věst. Ú. S. P., příl. A, 1932, č. 88. PP 283.)

(⁵) Práce farské hospodyně podléhá pojistné povinnosti podle zákona 221/24. (Nss z 10. XI. 1931, č. 16.282/31. Svěpomoc, 1932, č. 199.)

(⁶) Zákon o společenstvech výdělkových a hospodářských z 1. dubna 1873, č. 70, nevylučuje mezi členem a společenstvem pracovní poměr. Jsou-li funkce člena družstva a zaměstnanec družstva právně slučitelné, jest bez rozhodujícího významu pro posouzení pojistné povinnosti jednotlivých členů zaměstnanců společenstva (družstva) — okolnost, že jsou podílíky druž-

*) Přehled tento navazuje na loňský, v němž zachyceny byly nejdůležitější judikáty sociálně pojišťovací, pokud měly přímý vztah k pojištění za dobu od působnosti zákona (1. VII. 1926) až do konce roku 1930 (případně i počátek r. 1931). Poněvadž jde nyní o zachycení celého roku 1931, budou se snad ojedinelé judikáty opakovat.

stva. (Nss z 2. V. 1931, č. 6558/31. Věst. Ú. S. P., příl. A, 1931, č. 76.)

(⁷) Veřejní zaměstnanci jsou podrobena pojištění podle zákona 221/1925 teprve tehdy, nepodléhají-li nemocenskému pojištění podle zák. č. 221/1924. (Nss z 1. X. 1931, č. 14102/31. Věst. Ú. S. P., příl. A, 1932, č. 89.)

B. Zaměstnání vedlejší a příležitostné.

(⁸) Námezdní zaměstnání jest vedlejším tehdy, když, srovnáno jsouc s jinou (samostatnou) činností nebo se životním postavením dotčené osoby, jest s hlediska sociálního a hospodářského povahy podřadné. (Nss z 2. IX. 1931, č. 12.636/31. PP 281, Věst. Ú. S. P., příl. A, 1932, č. 85.)

(⁹) Pojišťovací zákon vylučuje z pojistné povinnosti pouze zaměstnání vedlejší a příležitostné; není však na překážku vzniku pojistného poměru okolnost, že jsou práce vykonávány nepravidelně. (Nss z 15. V. 1931, č. 7451/31. PP 265, Věst. Ú. S. P., příl. A, 1932, č. 79.)

(¹⁰) Nepravidelné zaměstnání není důvodem, vylučujícím zaměstnanec z nuceného pojištění. Zaměstnání není příležitostným již proto, že zaměstnanec vyhledává si výživu i jinde. (Nss z 1. X. 1931, č. 32.077/28, PP 283.)

(¹¹) Není překážkou existence pojistného poměru podle § 2, odst. 1. zákona č. 221/24, že práce jsou konány nepravidelně, ježto zákon vylučuje z pojistné povinnosti pouze zaměstnání vedlejší nebo příležitostné. Tomuto výkladu svědčí i § 248, odst. 1., lit. d), který výslovně uvádí osoby nepravidelně zaměstnané jakožto povinně pojištěné a připouští pouze, aby nařízením u osob takových byly stanoveny jisté úlevy při provádění nuceného pojištění. (Nss z 15. V. 1931, č. 7451/31, Svěpomoc 1931 č. 132, PP 265.)

(¹²) U nádeníka a nezaměstnaného je každá námezdní práce u jediného jeho zaměstnavatele v oboru jeho podniku zaměstnáním hlavním, a třeba trvala kratší dobu, je normálním zdrojem výživy, takže se nedá mluvit o práci konané příležitostně a zakládá se jí pojistný poměr. (Vps z 23. XI. 1931, Cpo 407/31, Svěpomoc 1932 č. 190.)

(¹³) Osoby, které na základě dřívější služby státní požívají odpočivných neb zaopatřovacích požitků, nejsou z tohoto důvodu vyloučeny podle § 5, lit. a), resp. § 6, lit. c) zákona z pojištění, jsou-li zaměstnány způsobem, uvedeným v § 2, odst. 1. zákona.*) (Nss z 9. V. 1931, č. 7089, Svěpomoc 1931, č. 141.)

(¹⁴) Dočasně suspendovaný kancelářský ředitel, vykonávající v době suspense práce jinak pojistné povinnosti podléhající, nepodléhá povinnému pojištění, jestliže jeho činnost jeví se zaměstnáním vedlejším, podružným, t. j. takovým, jež nelze v konkrétním případě s hlediska hospodářského a sociálního hodnotiti za životní postavení a základ jeho existence. (Nss z 3. XI. 1931 č. 11.948/29/6 Svěpomoc 1932 č. 179.)

*) Nemusi však podléhati pojistné povinnosti, jestliže zaměstnání jejich je ve smyslu § 2 zaměstnáním vedlejším, t. j. v poměru k celkové hospodářské a sociální situaci důchodce — první zřetel lužno bráti na výši jeho důchodu — ustupuje do pozadí. Může proto býti i výdělečné zaměstnání pensisty podle okolnosti případu i zaměstnáním vedlejším.

(15) Zaměstnání posluhovačky je vedlejším jejím zaměstnáním, podle § 2 poj. zák. pojistné povinnosti nepodléhající, když hlavním zaměstnáním jejím je vedení domácnosti jejího muže, zaměstnaného jako dělníka u města. I když tímto vedlejším zaměstnáním přivydělává si posluhovačka na krytí výdajů domácnosti, ve které jest živena i 16letá dcera dosud nevydělávající, přece jen hlavním zdrojem příjmů byl výdělek manželův a hlavním zaměstnáním manželčím vedení domácnosti, takže její zaměstnání poslouhu a praním prádla nutno považovati za vedlejší. (Vps z 14. III. 1931, Cpo 199/31 Svěpomoc 1931 č. 155.)

(16) Posluhovačky nejsou vyňaty z pojistné povinnosti podle zák. č. 221/1924. (Nss z 2. VI. 1931 č. 6556. Boh. A 9299, PP 253.)

(17) »Sezonní práci« nelze považovati za »práci příležitostnou« (Nss z 28. V. 1931 č. 8255 PP 259 Věst. Ú. S. P. příl. A 1932 č. 80.)

(18) Není úsudkem nesprávným neb nelogickým, jestliže uznáno je, že rolníci jichž hlavním příjmem je výtěžek rolnictví a kteří jen v zimním období když v hospodářství je méně práce, zabývají se jinou prací — v daném případě po 4 týdny prací lesní — vykonávají tyto práce jako vedlejší zaměstnání.* (Nss z 10. II. 1931, č. 1991/31 Věst. Ú. S. P. příl. A, č. 70, PP 211.)

(19) Ani přijetím přihlášky nemocenskou pojišťovnou nevzniká pojistný poměr, jestliže zaměstnání pojištěnecovo bylo zaměstnáním vedlejším. (Vps z 23/V. 1931 Cpo 391/31, Svěpomoc 1931, č. 114.**)

C. Trvání pojištění.

(20) Preručení práce může býti důsledkem jak zrušení pracovního poměru, tak i pouhého dočasného zastavení provozu bez současného

ukončení pracovního poměru. Pojistný poměr nezaniká však pouhým zastavením práce, nýbrž jen zastavením práce v důsledku ukončení pracovního poměru. (Nss z 3. XI. 1931, č. 12.589/29, Svěpomoc 1932, č. 176.)

D. Faktické pojištění.

(21) Faktický pojistný poměr může býti založen přihláškou podanou na základě souhlasného a svobodného projevu vůle stran. Nedobrovolná, výhrůžkami k zřízení pojišťovny způsobená přihláška k pojištění osob, které podle zákona pojistné povinnosti nepodléhají, není na překážku, aby zaměstnavatel mohl s úspěchem popíratí vznik závazků z pojištění. (Nss z 10. X. 1931, č. 14.716/31, Věst. Ú. S. P. příl. A 1932, č. 90.)

(22) Vzniku faktického pojistného poměru nebrání, jestliže zaměstnavatel podal přihlášku na základě upozornění nemocenské pojišťovny na zákonné následky nepřihlášení. (Nss z 3. XI. 1931, č. 15.743/31, Věst. Ú. S. P. příl. A 1932, č. 91.)

(23) Ani přijetím přihlášky nemocenskou pojišťovnou nevzniká pojistný poměr, jestliže zaměstnání pojištěnecovo bylo zaměstnáním vedlejším.* (Vps z 23. V. 1931 Cpo 391/31/1, Svěpomoc 1931, č. 114.)

(24) Předpis náhrady podle § 20, odst. 2. zák. jest oddůvodněn i při faktickém pojistném poměru jestliže nemocenská pojišťovna přijala přihlášku po vzniku pojistného případu. (Nss z 10. XII. 1931, č. 14.579/29, Věst. Ú. S. P. příl. A 1932, č. 95.)

Podle názoru vrchního pojišťovacího soudu vzniká faktické pojištění také přihláškou u místně nepřislušné nemocenské pojišťovny.* (Vps z 22. XII. 1930 Cpo 2274/30/3, Svěpomoc 1932, č. 212.) (Dokomčení.)

Z rozhodnutí ve věcech pracovních.

366.

Byla-li učební smlouva neplatná, an zaměstnavatel nebyl vůbec oprávněn učiti určitému řemeslu, nebyla platná ani v části, podle níž měl učen pracovati zadarmo, a jest učen oprávněn domáhati se na zaměstnavateli odměny. Rozh. nejv. soudu ze 7. I. 1932, R II 392/31, Váž. obč. 11.314.

Žalobce se domáhá na žalovaném zaplacení přiměřené odměny za práce, jež pro něho vykonal, byv jím přijat do učení řemeslu. Je nesporné, že učební smlouva, o kterou šlo, byla neplatná z věcného důvodu, ježto žalovaný nebyl vůbec oprávněn vyučovati mechanickému řemeslu. Úmluva o bezplatnosti se týkala jen smlouvy o vyučení řemeslu, ale, byla-li tato základní smlouva neplatná, nemůže platiti ani její součást, že žalobce jako učen měl pracovati u žalovaného zadarmo, neboť nebyl splněn její podstatný předpoklad, že si žalobce získá svou učňovskou práci průkaz způsobilosti k budoucímu provozování živnosti. Byla-li smlouva stran od původu neplatná z důvodů věcných a vinou žalovaného, jest uvážiti, jaké právní dů-

sledky z toho plynou pro obě strany. Ve smyslu §§ 877 a 934 obč. zák. má při zrušení smlouvy býti uvedeno vše do předešlého stavu a podle § 921 obč. zák. je při jednostranném ustoupení od smlouvy dbáti toho, aby žádná strana neměla zisk ze škody strany druhé, aby se na její úkor neobohatila. Ve smyslu těchto zásad je řešiti věc i při neplatnosti smlouvy, pokud zákon nestanoví něco jiného, na příklad v § 1174 obč. zák., ale o výjimečný případ toho druhu tu nejde. V souzeném případě není možné, aby vše bylo uvedeno do předešlého stavu, neboť práce, které žalobce vykonával ve službách žalovaného, nelze vrátiti a žalovanému není možné, aby napravit skutečnost, že žalobce nedosáhl výučného listu, ač byl jako učen zaměstnán. Pro posouzení žalobního nároku záleží tedy na tom, zdali a pokud byl žalobce konáním neplacených služeb pro žalovaného nespravedlivě zkrácen, a na druhé straně, zdali a pokud se žalovaný na úkor žalobcův obohatil výkonem jeho služeb.

367.

I. Obdržel-li horník byt, jenž byl zřízen při podniku pro jeho zaměstnance, jen jako činný zaměstnanec a nebyla-li s ním uzavřena nájemní smlouva, šlo o byt naturální, jímž je byt,

* Tímto judikátem Nss. značně porušil dosavadní praxi, která hleděla srovnávat zaměstnání hlavní s vedlejším vždy v téže delší časové periodě.

** Tento judikát Vps. liší se podstatně od stálé judikatury Nss., která právě podstatu praktického pojištění vidí v tom, že ze zaměstnání nepodléhajícího povinnému pojištění vzniká pojistný poměr, přihláškou podanou v domnění, že šlo o zaměstnání pojištění podléhající.

* Judikatura Vps. o faktickém pojištění vnáší zmatek do tohoto institutu, který byl stálou judikaturou Nss. vyjasněn. (Viz předešlou poznámku.)